

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

FOKUS A
BOKSTAVLYDER 20:

Æ og æ

Toril Karstad

ÆRFUGL

Gabriele Froen

MUNNEN HAR STOR ÅPNING.
BOKSTAVEN HAR STOR ÅPNING: **Æ æ**.

Froydis Haugen, 5. kl. © Froydis Haugen, 5. kl.

Fokus er utviklet ved hjelp av Extra-midler.
Forsidebildet er tegnet av Lydia Madeleine Popkema.
Heftet kan kombineres med Amundsen og Zeiners lesebok.

Æ-LYD-VERS: SANG NR. 11

Tekst og melodi: Toril Karstad, vokal: Andrea Knudsen 4. kl,
Komp og opptak: Øyvind Åge Berg, Illustrasjon: Lydia Madeleine Popkema 8. kl.

Bæ, bæ, kjære vær!
Her er ull til klær,
klær til fjern og nær,
klær til hver især.
Klær til kongens hær
har denne svære vær,
til Ernst og Erna og
Erling Kirkeær.

OPPGAVE 1: HØR PÅ OPPTAKET, OG PRØV Å LÆRE VISA.
OPPGAVE 2A: SETT RING RUNDT HVER Æ, OG SI LYDEN Æ.
OPPGAVE 2B: SETT RING RUNDT HVER FEIT E, OG SI LYDEN Æ.
OPPGAVE 3A: SETT RING RUNDT HVER æ, OG SI LYDEN Æ.
OPPGAVE 3B: SETT RING RUNDT HVER FEIT e, OG SI LYDEN Æ.
OPPGAVE 4: LES HELE TEKSTEN HVIS DU KAN.

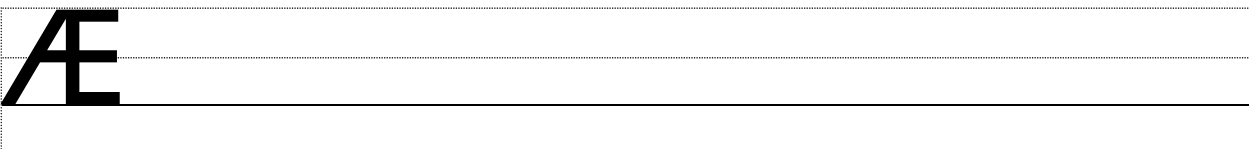
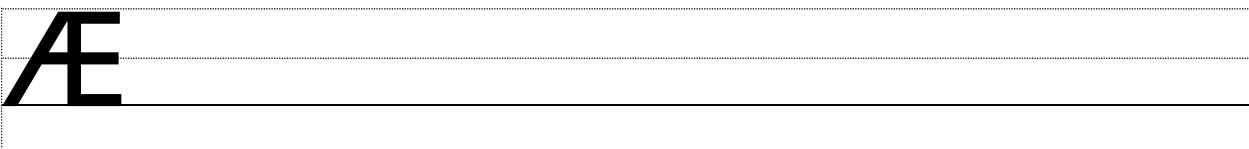
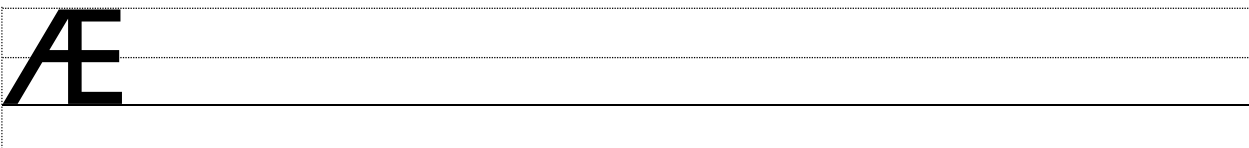
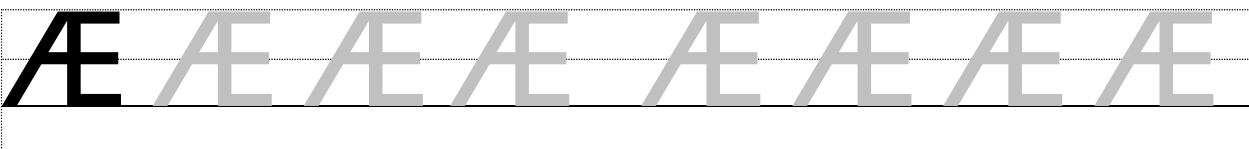
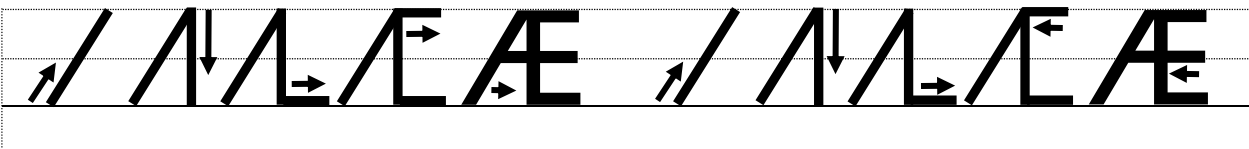
FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER ǰ-LYD, INNRAMMET RN ER ŋ-LYD,
INNRAMMET NG ER ŋ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

OPPGAVE 5: FINN LYDEN Æ SKREVET MED SYMBOLET Æ.
SI LYDEN MENS DU SETTER RING RUNDT SYMBOLET.

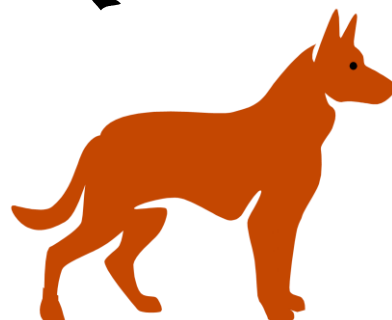
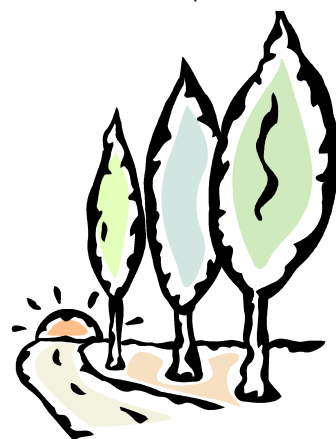
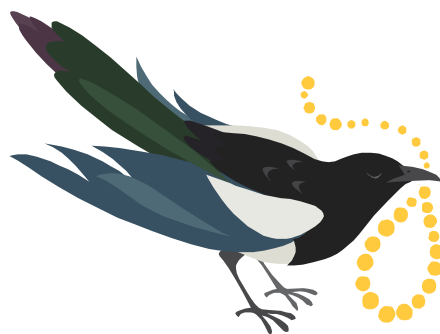
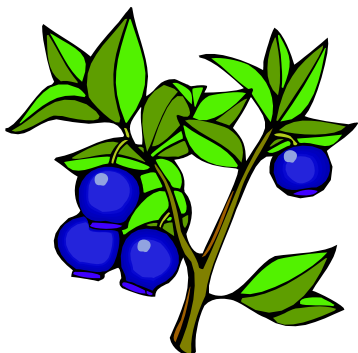
K V J O Æ Å O V A Æ D P B T H J S U Æ P Å V L F R S
M V Æ D Y S R Ø O M Æ L Æ I A V Æ N H B L J G K B
Æ K I Ø J R A P E Å Y E B P T Æ H Æ U I T O M Æ E S
O Æ E B M F Æ L G D E Æ B Å I V T H B J D S G K Æ J
Ø Å L V S Y M G Æ M Y G Y R D M Æ G A F U B I R N
I Ø Æ A O Æ L J P U A Æ J O K O E V Æ N V Å Ø F
Æ F H Æ I E M H Æ I N V S M Æ P J T Æ I P Ø Æ L T I
Ø B J Æ S U A P F G R Æ R H A M Y S Ø Æ L Æ H U E
L Æ V Æ F Ø B L I J V N Æ U Å J Æ O N Y A I Y N B Y
Æ T H K V Æ H A Æ I D E S R Æ N M Æ N Å U D W X

OPPGAVE 6A: SKRIV TRYKKBOKSTAVER. SI BESKJEDEN TIL DEG SELV MENS DU SKRIVER.

Høyre: SKRÅTT OPP, LODDRETT NED, VANNRETT NEDE, VANNRETT OPPE, VANNRETT MIDT PÅ Venstre: SKRÅTT OPP, LODDRETT NED, VANNRETT NEDE, VANNRETT OPPE, VANNRETT MIDT PÅ

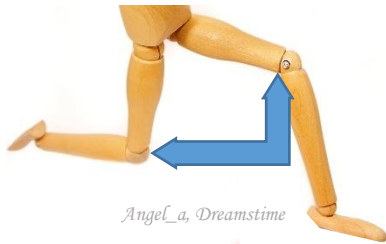
OPPGAVE 7: SE PÅ BILDENE.
SETT KRYSS VED SIDEN AV ALT SOM HAR Æ I ORDET.

OPPGAVE 8: SE PÅ BILDENE.
SETT KRYSS VED SIDEN AV ALT SOM HAR Æ I ORDET.

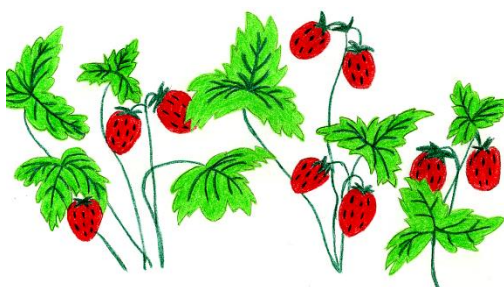
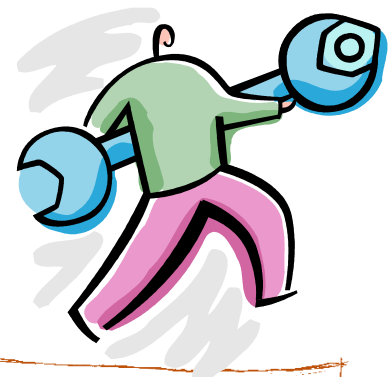
Lydia M Popkema, 7.kl.

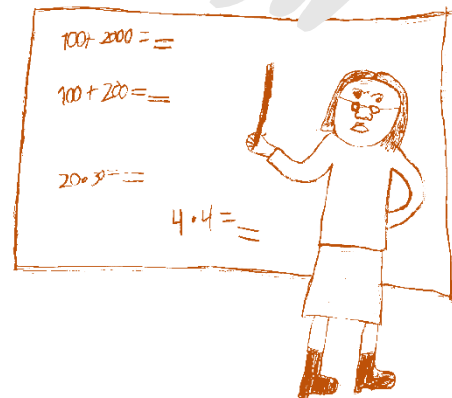
Angel_a, Dreamstime

Helga Irene Karstad, 6 år

Maria Elise Karstad 16 år

Shea L. K.J Metzger, 4.kl.

OPPGAVE 9A: LES Æ-ORD MED LANG VOKAL.

1	2	3	4
NÆR	LÆR	BÆRE	BLÆRE
BÆ	SÆR	FÆLE	STÆR
FÆL	ÆRE	LÆRER	KLÆR
TÆR	PÆRE	EN HÆR	TRÆR
BÆR	LÆRE	HÆREN	KNÆR
HÆL	HÆLEN	ÆRFUGL	PRÆRIE

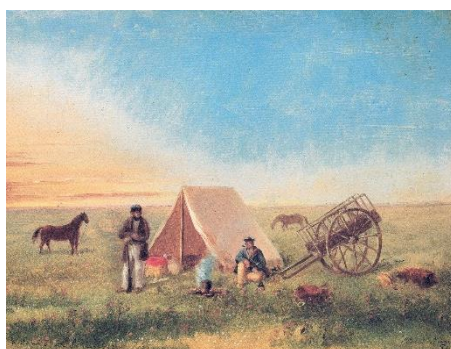
SÆR KAN BETY RAR OG ANNERLEDES, ELLER SUR OG FURTEN. BLÆRE = BOBLE I FOR EKSEMPEL MALING, ELLER EN SLAGS POSE, SOM URINBLÆRA I KROPPEN, DER TISSEN OPPBEVARES TIL VI BLIR TISSETRENGTE. BLÆRETANG ER SJØPLANTER MED LUFTBLÆRER I STILKEN. DISSE BLÆRENE HOLDER PLANTEN FLYTENDE. HÆLEN ER BAK-FOTEN. Æ-EN I ORDET HÆL UTTALES OFTE MED E. HVA SIER DU? PRÆRIE ER SVÆRE SLETTER I NORD-AMERIKA.

HÆL

Dreamstime

PRÆRIE PÅ 1800-TALLET

Paul Kane

PRÆRIEHUNDER

John James Audubon, Rawpixel.com

OPPGAVE 10A: LES Æ-ORD MED KORT VOKAL.

1	2	3	4
NÆRMERE	NÆRMEST	NÆRME	NÆRMERE
NÆRME	FÆRRE	FÆRREST	NÆRMESTE

Mariana Ruiz Villarrial

$3-2=1$

Dmitry Maslov, Dreamstime

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD

MØRKEGRÅ ORD ER VANLIGE. DEMONSTRER BEGREPER: NÆRME, NÆRMERE, NÆRMEST, NÆRME SEG, FÅ, FÆRRE, FÆRREST.

OPPGAVE 9B: LES Æ-ORD MED LANG VOKAL.

1

nær

bæ

fæl

tær

bær

hæl

2

lær

sær

ære

pære

lære

hælen

3

bære

fæle

lærer

en hær

hæren

ærfugl

4

blære

stær

klær

trær

knær

prærie

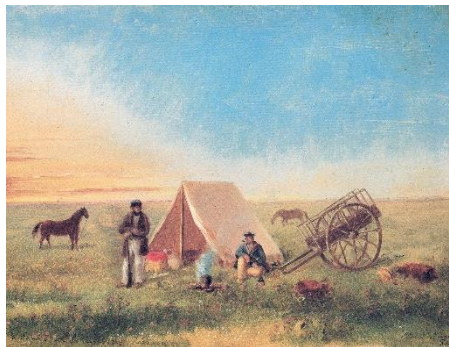
Sær kan bety rar og annerledes, eller sur og furten. Blære = boble i for eksempel maling, eller en slags pose, som urinblære i kroppen, der tissen oppbevares til vi blir tissetrengte. Blæretang er sjøplanter med luftblærer i stilken. Disse blærene holder planten flytende. Hælen er bakfoten. Æ-en i ordet hæl uttales ofte med e. Hva sier du? Prærie er svære sletter i Nord-Amerika.

HÆL

Dreamstime

PRÆRIE PÅ 1800-TALLET

Paul Kane

PRÆRIEHUNDER

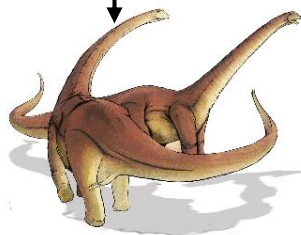
John James Audubon, Rawpixel.com

OPPGAVE 10B: LES Æ-ORD MED KORT VOKAL.

1

nærmere

nærme

Mariana Ruiz Villarial

2

nærmest

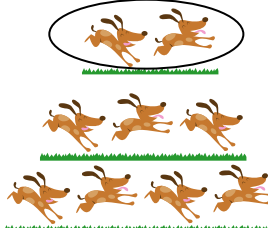
færre

$$3 - 2 = 1$$

3

nærme

færrest

4

nærmere

nærmeste

Dmitry Maslov, Dreamstime

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD
MØRKEGRÅ ORD ER VANLIGE. DEMONSTRER BEGREPER: NÆRME, NÆRMERE, NÆRMEST, NÆRME SEG, FÅ, FÆRRE, FÆRREST.

OPPGAVE 11A: SKRIV ORD MED LANG Æ-LYD.

NAER

BÆR

HÆL

BÆRE

LÆRE

PÆRE

LÆRER

OPPGAVE 11B: SKRIV ORD MED LANG Æ-LYD.

nær

bær

hæl

bære

lære

pære

lærer

OPPGAVE 12A: LES RIM MED L LANG VOKAL.

MIA RIMER: LÆR - HÆR - BÆR - STÆR

OLE RIMER: BÆRE - LÆRE - NÆRE - ÆRE

HANS RIMER: BÆRER - ÆRER - LÆRER

MARI RIMER: NÆR - KLÆR - ER - HER

RUBEN RIMER: TRÆR - KNÆR - KLÆR

TOR RIMER: HÆREN - STÆREN - LÆREN

OPPGAVE 13A: LES RIM MED L LANG VOKAL.

BERIT RIMER: KNÆR - TRÆR - STÆR

ARI RIMER: HÆR - BÆR - TÆR - KLÆR

SIRI RIMER: LÆREN - STÆREN - HÆREN

OLA RIMER: ER - HER - LÆR - KLÆR

ALINA RIMER: BÆRE - NÆRE - BLÆRE

UNN RIMER: ÆRER - LÆRER - BÆRER

FEIT E HAR Æ-LYD.

OPPGAVE 12B: LES RIM MED L LANG VOKAL.

Mia rimer: lær – hær – bær – stær

Ole rimer: bære – lære – nære – ære

Hans rimer: bærer – ærer – lærer

Mari rimer: nær – klær – er – her

Ruben rimer: trær – knær – klær

Tor rimer: hæren – stærren – læren

OPPGAVE 13B: LES RIM MED L LANG VOKAL.

Berit rimer: knær – trær – stær

Ari rimer: hær – bær – tær – klær

Siri rimer: læren – stærren – hæren

Ola rimer: er - her – lær – klær

Alina rimer: bære – nære – blære

Unn rimer: ærer – lærer – bærer

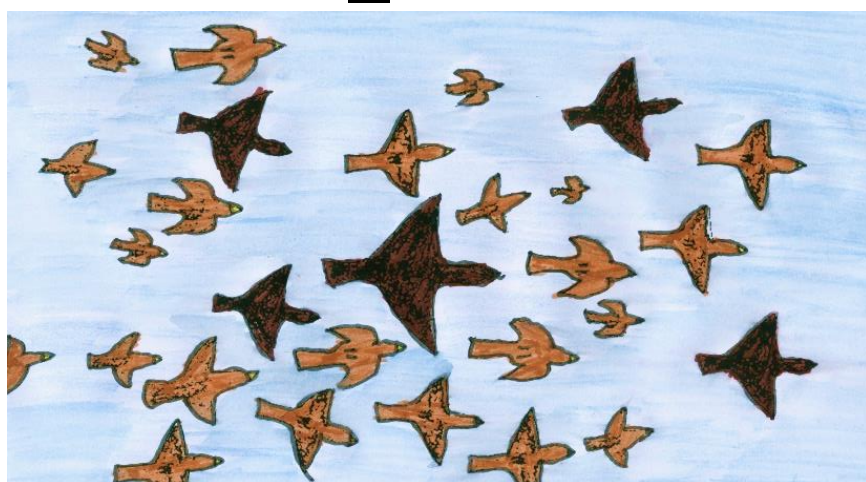
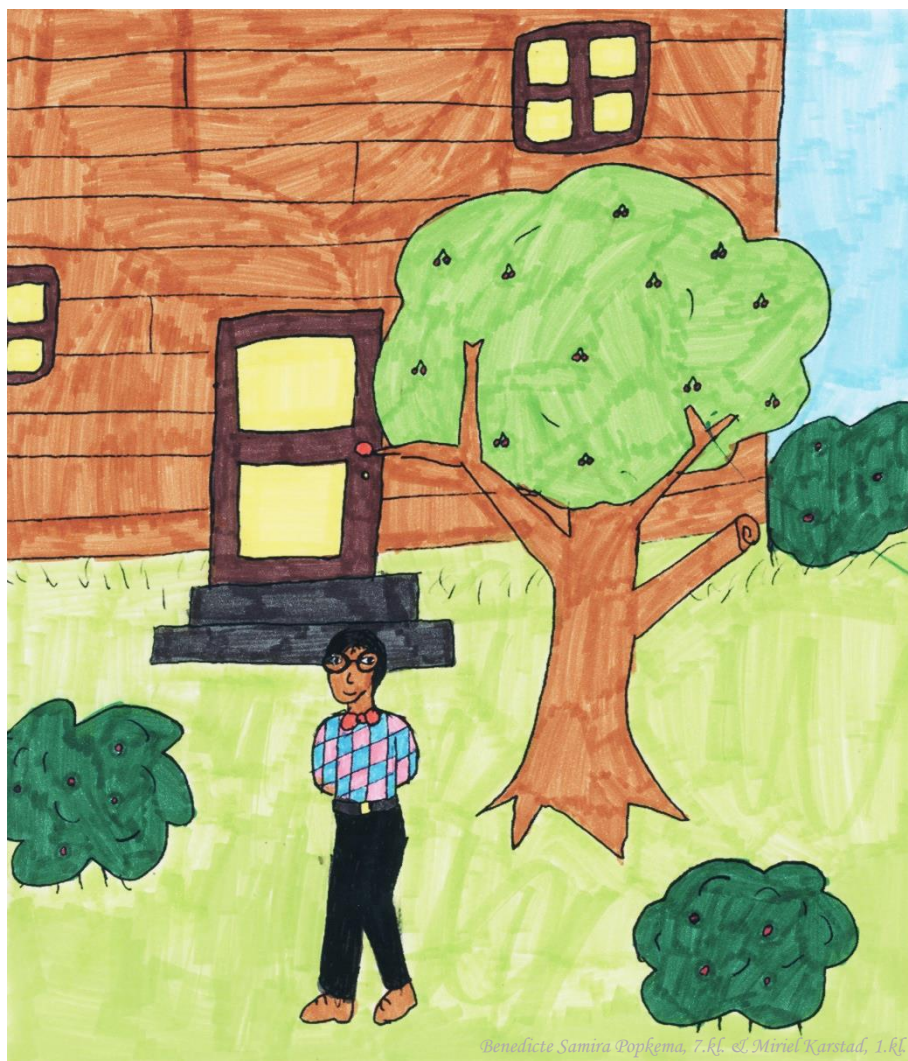

FEIT E HAR Æ-LYD.

OPPGAVE 14A: LES HISTORIEN, DEL 1.

PELLE
LESER
EI BOK.
BOKA ER
OM EN
LÆRER.
LÆREREN
HETER
EK.
LÆRER
EK HAR
EI SVÆR
PLEN
NÆR HUSET.

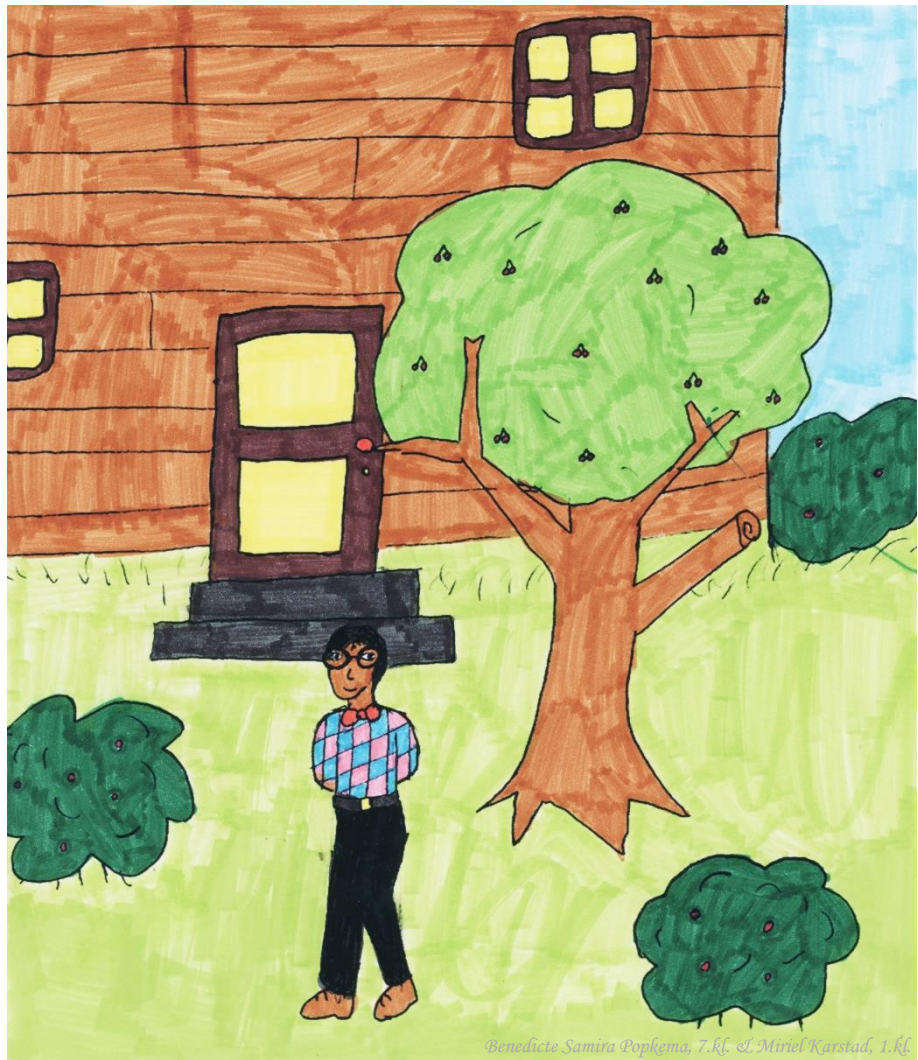

OM HØSTEN FLYR STÆRENE MOT SØR.
EN HÆR MED STÆR NÆRMER SEG.

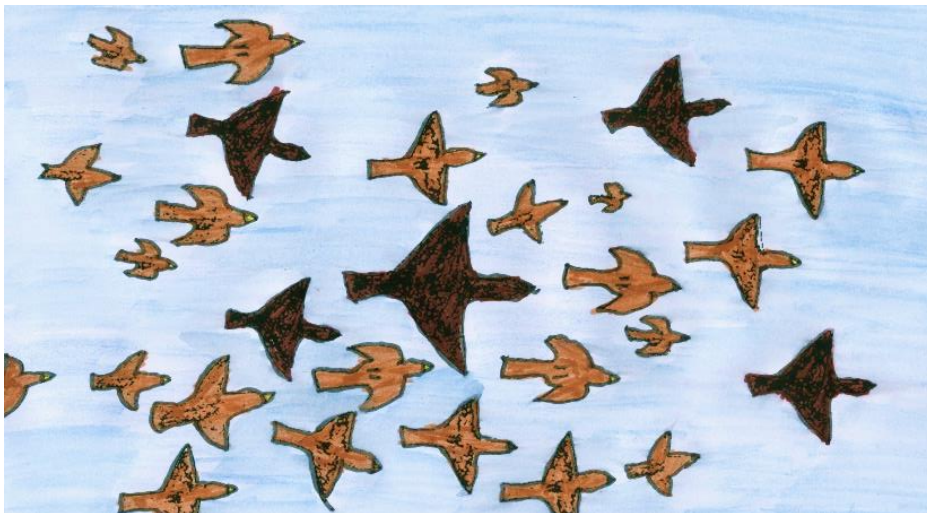
STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. FEIT E HAR Æ-LYD. INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG.

OPPGAVE 14B: LES HISTORIEN, DEL 1.

Pelle
leser
ei bok.
Boka er
om en
lærer.
Læreren
heter Ek.
Lærer Ek
har ei
svær
plen nær
huset.

Benedicte Samira Popkema, 7.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

Eline Christin Baugje, 6.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

Om høsten flyr stærene mot sør.
En hær med stær nærmer seg.

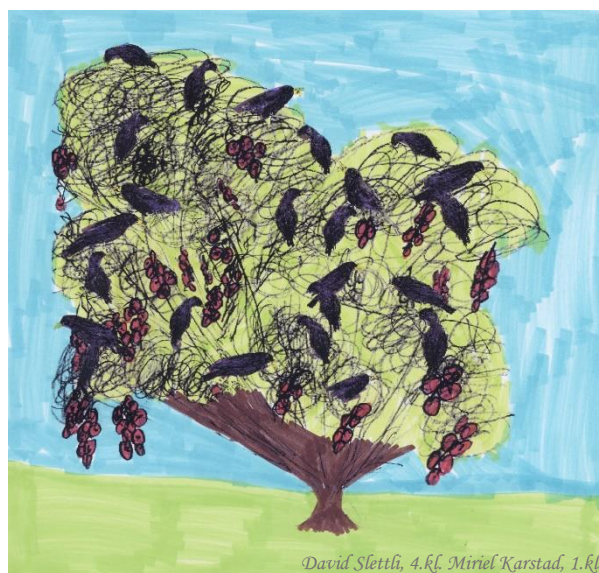
STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. FEIT E HAR Æ-LYD. INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG.

OPPGAVE 15A: LES HISTORIEN, DEL 2.

STÆRENE
RASTER
HOS EK.
STÆRENE
SETTER
SEG I

LÆRERENS TRÆR.
STÆRENE SPISER
FRA BÆRENE.
BÆRENE BLIR
FÆRRE OG FÆRRE.
STÆRENE TAR MED
BÆR TIL PLENA.
PLENA BLIR HELT

LILLA AV
SAFT
FRA
BÆRENE.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG, FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 15B: LES HISTORIEN, DEL 2.

Stærene
raster
hos Ek.
Stærene
setter
seg i
lærerens

trær. Stærene
spiser fra
bærene. Bærene
blir færre og
færre. Stærene
tar med bær til
plena.

Plena
blir helt
lilla av
saft fra
bærene.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG, FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 16A: LES HISTORIEN, DEL 3.

SÅ SPISER STÆRENE FRA EPLENE OG PÆRENE TIL LÆREREN. PÆRENE SER FÆLE UT. PÆRENE HAR STORE HULLER.

PÆRENE BLIR FÆRRE OG FÆRRE. LÆRER EK LAR STÆRENE SPISE.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 16B: LES HISTORIEN, DEL 3.

Så spiser stærene fra eplene og pærene til læreren. Pærene ser fæle ut. Pærene har store huller.

Pærene blir færre og færre.
Lærer Ek lar stærene spise.

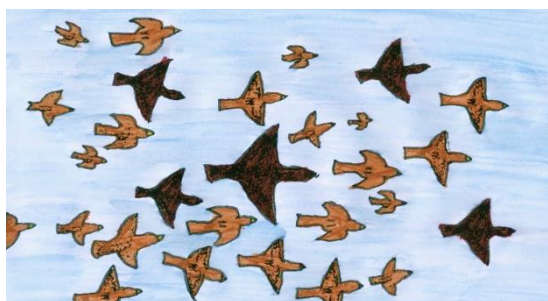
STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 17A: LES HISTORIEN, DEL 4.

SÅ FLYR STÆRENE.
STÆRENE FLYR OG
FLYR. STÆRENE
NÆRMER SEG
PARIS.
STÆRENE FLYR
NÆRMERE OG
NÆRMERE NANTES.

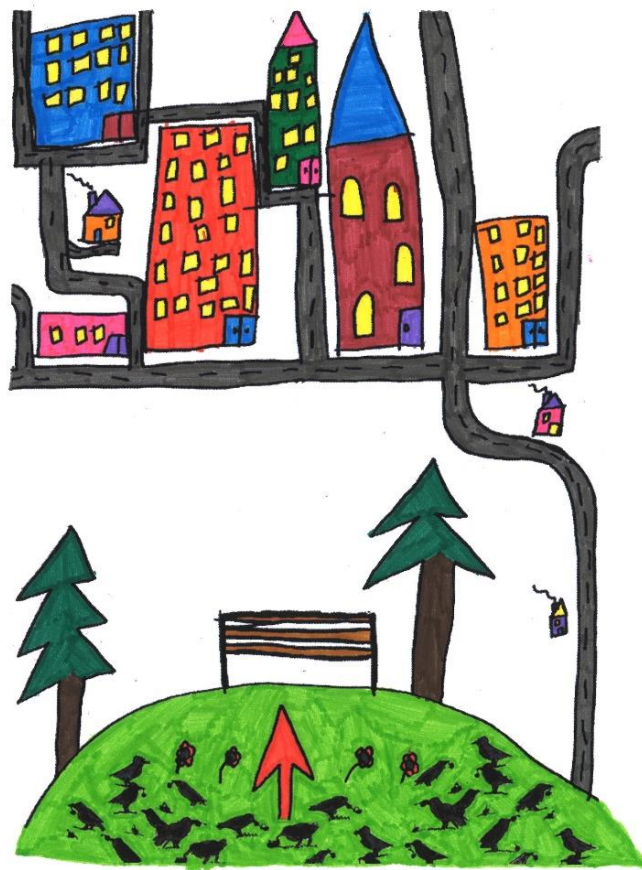

Peter Popkema, 4.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

Eline Christin Bauge, 6.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

NÅ ER STÆRENE
FRAMME.
NÆR NANTES
HAR STÆRENE
BRA KLIMA.
NÅ FRYSER
IKKE STÆRENE.

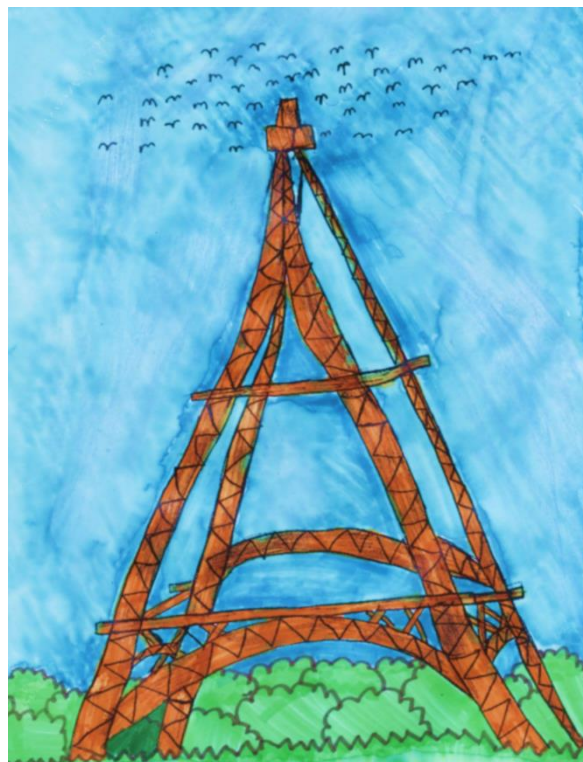

By: Peter Popkema, 4.kf. Stør: Christoffer Goldie, 5.kf. Farge: Miriel Karstad, 1.kf.

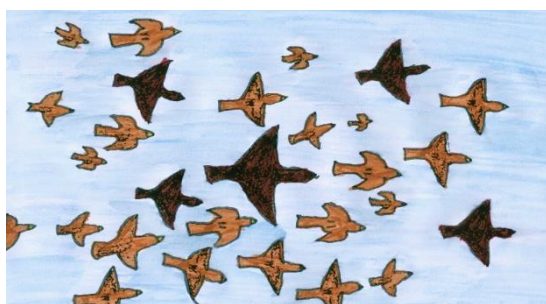
STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG. FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 17B: LES HISTORIEN, DEL 4.

Så flyr stærene.
Stærene
flyr og flyr.
Stærene nærmer
seg Paris.
Stærene flyr
nærmere og
nærmere
Nantes.

Peter Popkema, 4.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

Elvina Christin Bauge, 6.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

Nå er stærene
framme.
Nær Nantes
har stærene
bra klima. Her
fryser ikke
stærene.

By: Peter Popkema, 4.kf. Stær: Christoffer Ian Goldie, 5.kf. Farge: Miriel Karstad, 1.kf.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG. FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 18A: LES HISTORIEN, DEL 5.

NÅ ER LÆRER EK ALENE. LÆRERENS
TRÆR ER UTEN BÆR OG PÆRER.

Benedicte Samira Popkema, 7.kj. & Miriel Karstad, 1.kj.

EK BÆRER KASSER MED PÆRER OG
BÆR FRA BUTIKKEN. SÅ KOSER EK SEG
MED FRUKTA.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG. FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 18B: LES HISTORIEN, DEL 5.

Nå er lærer Ek alene. Lærerens trær er uten bær og pærer.

Benedicte Samira Popkema, 7.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

Ek bærer kasser med pærer og bær fra butikken. Så koser Ek seg med frukta.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG. FEIT O HAR Å-LYD.

VÆR - KLÆR - TORDENVÆR

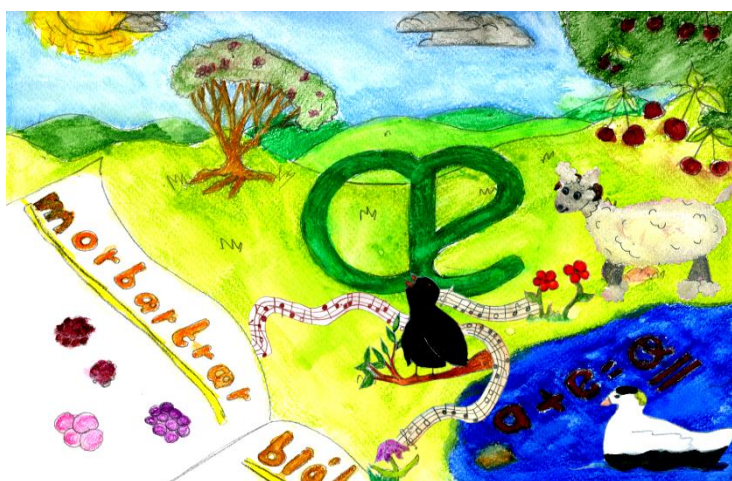
BOKSTAVEN Æ/æ-VERS: SANG NR. 30

SAMME MELODI SOM Æ-LYD-VERS

Tekst og melodi: Toril Karstad, komp og opptak: Øyvind Åge Berg,
vokal: A Knudsen 4. kl., sørl: T Hognestad vg 1, illustrasjon: Lydia M Popkema 8. kl.

Æ: SKRÅ, LODDRETT OG VANNRETT GANGER TRE.
VÆR NÅ SVÆR OG LÆR Æ-EN! SKAL VI SE:
HÆREN TRENGTE KLÆR FOR Å BESKJÆRE TRÆR.
DE FRØS NOK FÆLT PÅ DE SVÆRE, KJÆRE TÆR.

Liten æ er en liten a og e,
eller bare rund form pluss bue, se: @!
æ i stær og vær, i ærfugl som er svær.
Vær særlig nøye med æ i morbærrær!

OPPGAVE 19: HØR PÅ OPPTAKET, OG PRØV Å LÆRE VISA.

OPPGAVE 20: SETT RING RUNDT HVER Æ, OG SI LYDEN Æ.

OPPGAVE 21: SETT RING RUNDT HVER æ, OG SI LYDEN Æ.

OPPGAVE 22: LES HELE TEKSTEN HVIS DU KAN.

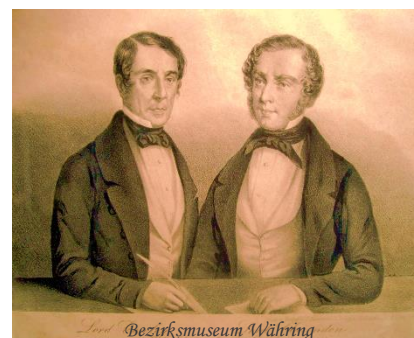
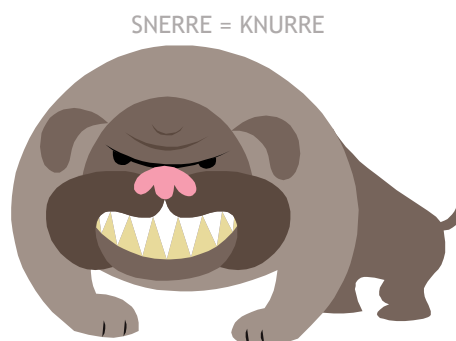
STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT E HAR Æ/I-LYD, FEIT O HAR Å-LYD,
INNRAMMET SKJ ER ʃ-LYD, KJ ER ç-LYD, NG ER ŋ-LYD, RT ER ʈ-LYD, RL ER L-LYD, ØY ER ØY-DIFTONG.

EKSTRAOPPGAVE 1A: LES ORD DER Æ-LYDEN SKRIVES MED E.

1	2	3	4
ER HER PERM MERR	HERME STERK TERPE LERKE	MERKE HERK HERRE ERME	SPERRE SNERRER HERFRA TERRASSE
MERR = HUNNHEST	FJELLERKE		
 <i>Rawpixel.com</i>	 <i>John James Audubon, Rawpixel.com</i>	 <i>Alwinann, Morguefile</i>	

EKSTRAOPPGAVE 2A: LES RIM MED KORT Æ-LYD.

PÅL RIMER: NÆRME - ERME - HERME
 HERMAN RIMER: SPERRER - MERRER
 MIA RIMER: LERKE - MERKE - STERKE
 ELI RIMER: FÆRRE - SPERRE - HERRE
 PERRY RIMER: HERK - MERK - STERK
 LÆREREN RIMER: PERMENE - ERMENE
 HERMUND RIMER: SNERRER - HERRER

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. FEIT E HAR Æ-LYD.

EKSTRAOPPGAVE 1B: LES ORD DER Æ-LYDEN SKRIVES MED E.

1	2	3	4
er	herme	merke	sperre
her	sterk	herk	snerre
perm	terpe	herre	herfra
merr	lerke	erme	terrasse
MERR = HUNNHEST	FJELLERKE		
			
<i>Rawpixel.com</i>	<i>John James Audubon, Rawpixel.com</i>	<i>Alvimann, Morguefile</i>	

EKSTRAOPPGAVE 2B: LES RIM MED KORT Æ-LYD.

Pål rimer: nærme – erme – herme

Herman rimer: sperrer – merrer

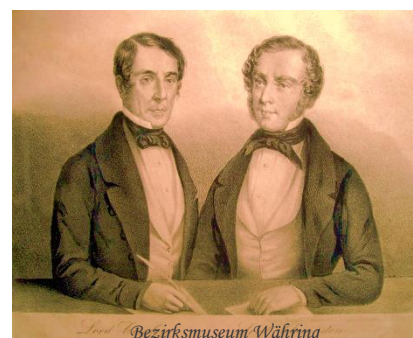
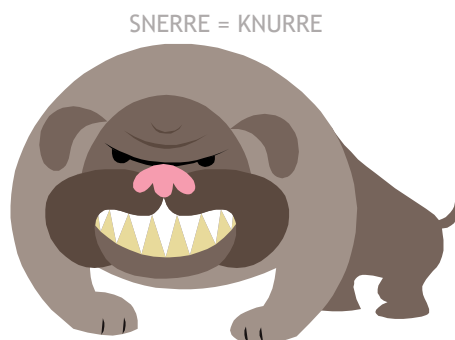
Mia rimer: lerke – merke – sterke

Eli rimer: færre – sperre – herre

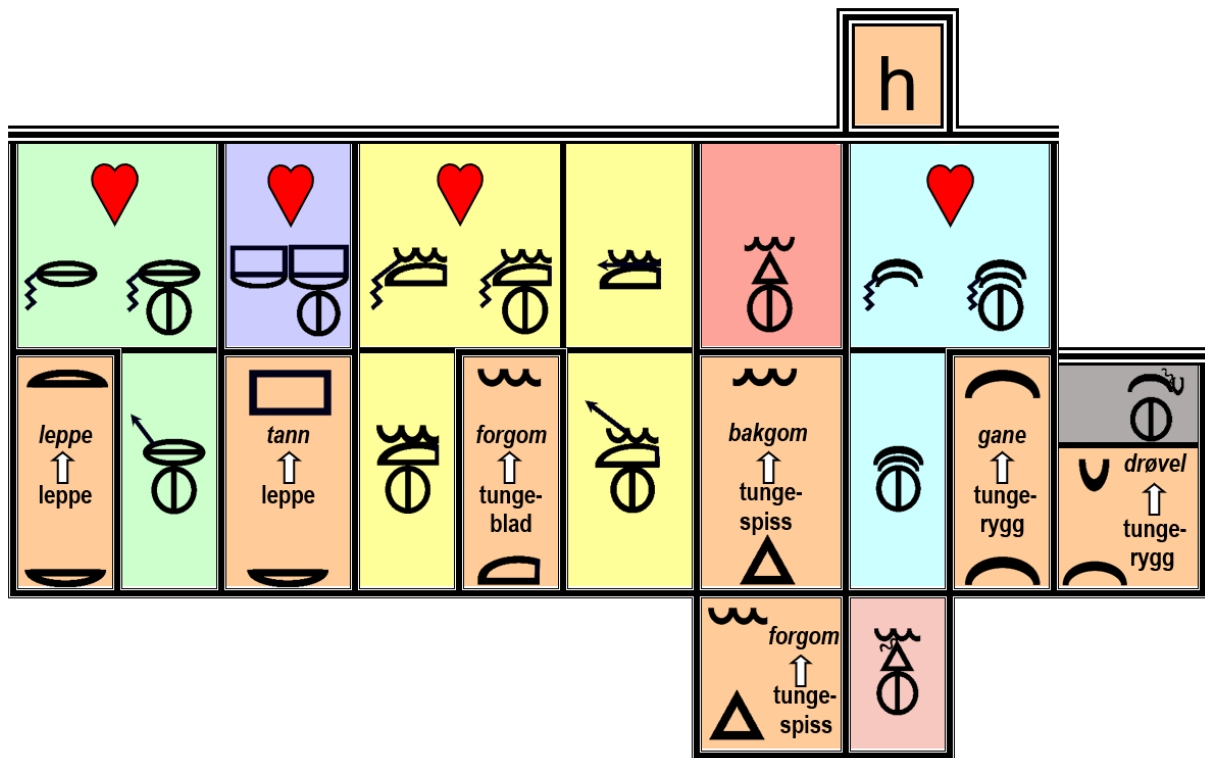
Perry rimer: herk – merk – sterk

Læreren rimer: permene – ermene

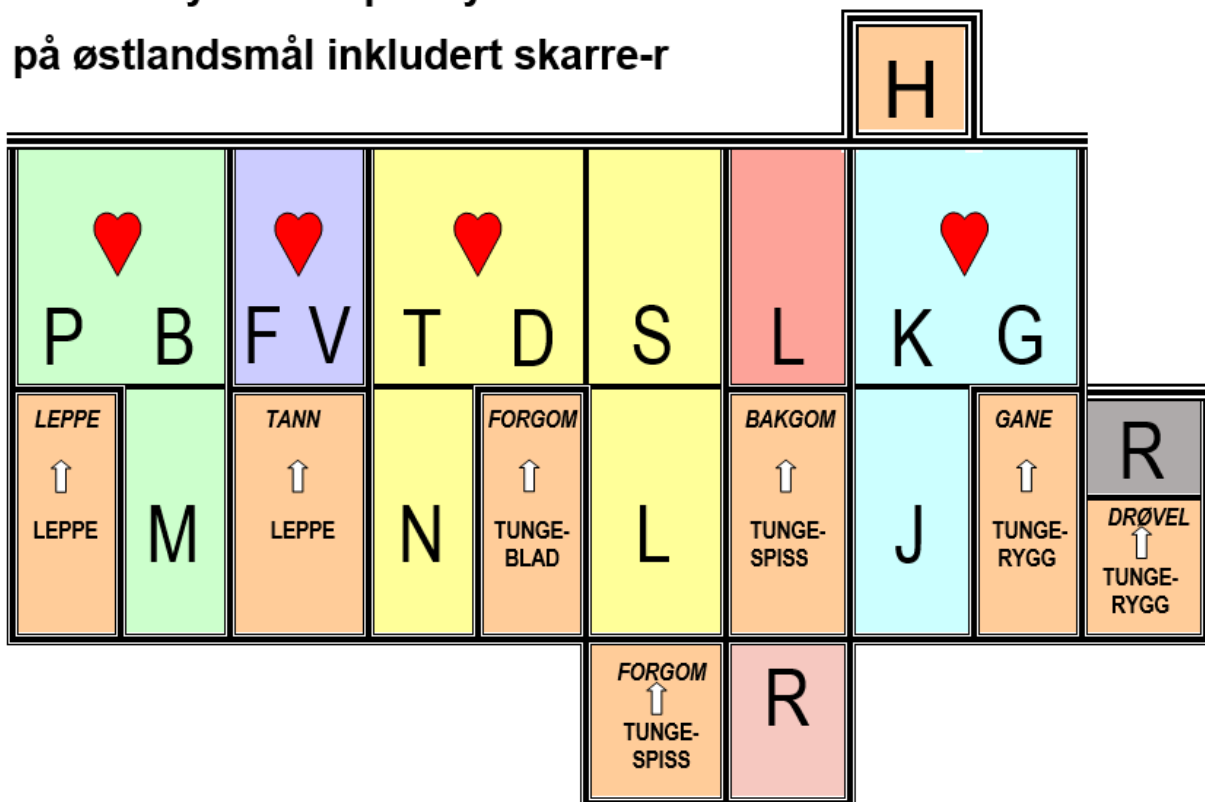
Hermund rimer: snerrer – herrer

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. FEIT E HAR Æ-LYD.

**Bokstavlydenes språklydhus
på østlandsmål inkludert skarre-r**

VOKALER: A E I O U Y Æ Ø Å

DIFTONGER: EI AU ØY AI

FOKUS © Toril Karstad Kreativ Læring
Hjerte symboliserer stemt/ustemt-par. Døra angir artikulasjonssted, der nedre artikulator er aktiv og derfor nevnes først (leppe mot tann).